

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. המוכר עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים ... פודין את הבנים משום קלקולא וכ"ש הכא דאיכא קטלא מומר ... דאיכא היתירא ואיסורא קמיה ושביק היתירא ואכיל איסורא ... לא קא שבקי לי דאפרקינך 1
- ב. המוכר את שדהו לעובד כוכבים לוקח ומביא ממנו בכורים מפני תיקון העולם 3
- ג. שאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר שנאמר כי לי הארץ לי קדושת הארץ אבל יש קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות 4
- ד. הלקט והשכחה והפאה של עובד כוכבים חייבין במעשר אלא א"כ הפקיר 6
- ה. ישראל שלקח שדה מעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש וחזר ומכרה לו משהביאה שליש חייבת במעשר שכבר נתחייבה ... לא נתחייבה לא .. בסוריא וקסבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש 7
- ו. ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות טבל וחולין מעורבין זה בזה 9
- ז. המוכר שדהו לפירות ... מביא ואינו קורא 10
- ח. שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא ... דכתיב ולביתך ... היה בא בדרך וביכורי אשתו בידו ושמע שמתה אשתו מביא וקורא 10
- ט. בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר ולקחת והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד 11

דף מז.

א. המוכר עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים ... פודין את הבנים משום קלקולא וכ"ש הכא דאיכא קטלא מומר ... דאיכא היתירא ואיסורא קמיה ושביק היתירא ואכיל איסורא ... לא קא שבקי לי דאפרקינך

כבר התבאר לעיל דף מז: שמי שמכר עצמו¹ לגוים או שלוח מהם, ושבנו אותו בהלואתו לעבד, פעם שלישית אין פודין².

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רנב ו

² דניכר שעושה כן כדי שיפדוהו וקנס'י ל'י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ואם בקשו להורגו פודין אותו מיד אפילו כמה פעמים, משום מצות (ויקרא יט פסוק טז) לא תעמד על דם רעך. שהזהירנו מהתרשל בהצלת נפש אחד מ ישראל כשנראהו בסכנת המות או ההפסד ויהיה לנו יכולת להצילו³, ומלבד הלאו יש גם חיוב עשה להציל את חברו מסכנת מיתה, שנאמר בהשבת אבדה (דברים כב פסוק ב) וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ⁴ היינו אבדת גופו⁵.

אולם ישראל⁶ שהמיר לעבודה זרה, ואפילו לתיאבון⁷, או העושה עבירות להכעיס, אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס, ואפילו פעם אחת⁸ וכגון שהיה לפניו איסור והיתר שוין בטעמן, והניח ההיתר ואכל האיסור להכעיס⁹, ואפיקורס מ ישראל והם הכופרים בתורה ובנבואה, מצוה להרגן, וכל שכן שאין פודין אותו אפילו הם בסכנת הריגה, ואפילו שהמיר בשביו אסור לפדותו ולהצילו¹⁰. אולם פוידים ומצילים את בניו¹¹.

אם יש בידו כח להרגן בפרהסיא, הורג, ואם לאו, יבא עליהם בעלילות עד שיסבב הריגתו. כיצד, ראה אחד מהם שנפל לבאר, והסולם בבאר, קודם ומסלקו ואומר הריני טרוד להוריד בני מהגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו, ולא בטלו דיני נפשות בזמן הזה אלא בבי"ד, אבל אלו מיתתם בכל אדם וכל הקודם זוכה.

אולם י"א¹² שבזמנינו אין נוהג דין מורידין ואין מעלין, דדין מורידין אינו אלא בזמן שהשגחתו ית' גלוי כמו בזמן שהיו נסים מצוין ומשתמש בבת קול וצדיקי הדור תחת השגחה פרטית הנראית לעין כל. והכופרין אז הוא בגליזות מיוחדות בהטית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור הרשעים גדרו של עולם, שהכל ידעו כי הדחת הדור מביא פורעניות לעולם, ומביא דבר וחרב ורעב בעולם. אבל בזמן ההעלם, שנכרתה האמונה מן דלת העולם אין במעשה הורדה גדר הפרצה, אלא תוספת הפרצה שיהיה בעיניהם כמעשה השחתה ואלמות ח"ו, וכיון שכל עצמנו לתקן, אין הדין נוהג בשעה

³ לשון הרמב"ם בסה"מ ל"ת רצו

⁴ סנהדרין עג.

⁵ אמנם מצד העשה של והשבותו לו אינו מחוייב על הצלה על ידי אחרים בהוצאת ממונו על זה, שכשם שמצות השבת אבדת ממונו היא בטורח בלבד בלא הוצאת ממונו, כך מצות השבת אבדת הגוף והצלתו אינה אלא בטורח בלבד (שו"ע הרב חו"מ הל' נזקי הגוף סעי' ח) אמנם דעת המנ"ח מצוה רלוז אות א שאחר שגילתה תורה שבלא תעמוד נכלל גם חיוב לשכור להציל א"כ גם בעשה נכלל חיוב זה

⁶ שו"ע חו"מ תכ"ה סעי' ה ושו"ע הרב חו"מ הל' נזקי הגוף סעי' י

⁷ אמנם אם היה אנוס ולא יכל לברוח אין לו דין זה (שו"ע הרב שם)

⁸ ט"ז יו"ד רנב ה

⁹ וכו' בעה"ש דזה דוקא אם אומר שאינו רוצה בהיתר כלל אבל אם אין מקפיד מחמת העדר ההרגל וממנום הלב לא מקרי להכעיס.

¹⁰ רמ"א יו"ד רנב ו

¹¹ ערוך השולחן רנא

¹² בחזו"א יו"ד ב ס"ק יז.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שאינן בו תיקון ועלינו להחזירם בעבותות אהבה, ולהעמידם בקרן אורה במה שידינו מגעת.

וכן המוסר¹³ אפילו ממון קל של ישראל ביד נכרים שלא כדין אם הוחזק בזה ג' פעמים דינו כמומר הנזכר.

במה דברים אמורים, בישראל בעל עבירות להכעיס או מי שהוא עומד ברשעו ושונה בו תמיד, אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבילות לתיאבון¹⁴, ו"א¹⁵ שמצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו ככל אדם כשר בישראל, כיון שנקרא רעך. וי"א¹⁶ שאע"ג שחייב להצילו היינו דווקא בטירחא בגופו¹⁷, אבל אין חייב להוציא מממונו בהצלתו, שכיון שהוא מומר לדבר אחד מן התורה אינו בכלל דם רעך.

ובזמן הזה שרבו הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בזמננו¹⁸ מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע ומומר לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנוא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך. וממילא מחויבים אנו להצילם ככל אחד כשר מישראל¹⁹.

רוצח איש מישראל¹⁹, אין פועלים על מנת להצילו, ואפילו ליתן לו עצה כדי שינצל מדין המלכות אסור, ואם ברח, אין מקבלים אותו להצילו.

ב. המוכר את שדהו לעובד כוכבים לוקח ומביא ממנו בכורים מפני תיקון העולם

¹³ שו"ע הרב שם סעי' יא

¹⁴ דהיינו כשאין לו בשר בשר שעושה עבירה מחמת שיצרו תוקפו אבל אינו נוהג באיסור תמיד

¹⁵ פ"ת יו"ד רנ"א א וכו"ד הגר"א וכן פסק באהבת חסד (ח"א פ"ג) אם לא שאינו מאמין בעיקרי הדת או שמחלל שבת בפרהסיא או שיודע שצריך המעות לדבר אסור.

¹⁶ שו"ע הרב שם סעי' ח

¹⁷ דוה ילפינן מוהשבותו לו ודרשינן שאף מומר לתיאבון חייבים להחזיר לו וא"כ ה"ה באבירת גופו אבל הוצאת ממון ילפינן מלא תעמוד וזה שייך דוקא ברעך ומומר לתיאבון אל חשיב רעך (שם) אמנם לפמ"ש במנ"ח מצוה רלו אות א דמאחר דילפינן מלא תעמוד דמחייב לשכור א"כ חייב בזה גם משום העשה וא"כ אם משום העשה חייב לטרוח באדם זה א"כ חייב אף בממונו

¹⁸ חזו"א יו"ד סוף סי' ב

¹⁹ שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

המוכר שדהו²⁰ לעכו"ם וחזר ולקחה ממנו אף על פי שביכרה ביד גוי²¹ כלומר שהביאה סמדר ובוסר וגם נגמרו כל הפירות ברשות הגוי, הרי זה מביא²² ממנה בכורים מן התורה²³, שאינה נפקעת מן המצוה בקנין העכו"ם.

ודוקא שחזר²⁴ ולקח גם הקרקע עם הפירות, אבל אם לא לקח רק הפירות בלי הקרקע אין מביא²⁵, ואפי' אם חכרה ממנו כיון שאין לו קרקע, אין מביא. וי"א שגם אם לקח רק הפירות מביא ביכורים מכיון שאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המצוה, כמו שיבואר להלן, הרי זה כאילו גם הקרקע שלו לענין מצות התלויות בארץ. וי"א²⁶ שגם אם אדם אחר לקחה מביא ביכורים

ג. שאין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר שנאמר כי לי הארץ לי קדושת הארץ אבל יש קנין לעובד כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות

²⁰ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ב הלכה טו

²¹ חזו"א שביעית סי' א' סק"ג דגם דעת רבנו כהראב"ד וכ"כ רדב"ז ומעשה רוקח מל' רבנו בפ"א דתרומות ה"י וכ"כ שם בשם תשו' ר' בצלאל אשכנזי ודלא ככ"מ בשם הרי"ק ולמעמי' אויל בפ"א מתרומות ה"י דלא אמרו אין קנין אלא בחזר ולקחה ישראל וכבר חלקו ע"ז כל האחרונים.

²² וקורא

²³ ולא דמי למירוח גוי שפוטרי מתרו"מ דשאני התם שהגוי עשה מעשה. מרכה"מ ועוד דהתם איכא קרא להכי.

²⁴ חזו"א שביעית סי' א' סק"ג וכדמסיק שם בס' כ"א סק"ד, דרך אמונה שם קיד

²⁵ דעת רש"י בסוגיא שחכמים חייבו את הבעלים לחזור ולקח ממנו פירות ביכורים ולהביאם אבל כל הראשונים בסוגיא חלקו עליו ועי' ריטב"א שמישב דעת רש"י.

²⁶ תו' ורמב"ן ורשב"א ור"ן וריטב"א לדעת ר"ח (ועי' שמישב גם שיטת רש"י) וריטב"א החדשות ומאירי ותוס' רי"ד וכנ"י ר"ח וכ"ג רי"ף וכ"ה בירו' וברמב"ן ומאירי משמע דאפי' אדם אחר לקח הפירות בלי הקרקע מביא וצ"ע מ"ש מהי"ד ואולי כונתם דוקא בחזר אח"כ ולקח גם הקרקע ועי' בתוס' הרא"ש שם שכ' כדעת רבנו.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

עכו"ם שקנה²⁷ קרקע בא"י²⁸ אפי' שקנה קנין הגוף לעולם²⁹, וגם מותר לו לחפור בה בורות שיחין ומערות ולעשות בה כרצונו³⁰, מ"מ לא הפקיעה מן המצוות אלא הרי היא בקדושתה³¹, לפיכך אם חזר ישראל ולקחה ממנו, מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים, והכל מן התורה³² כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם.

גם בזה"ז שהוא מדרבנן³³ ואפי' בתרומת ירק קי"ל שאין קנין לגוי להפקיע³⁴.

²⁷ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה י

²⁸ וצ"ל או שקנה באיסור או שקנה מאנס שלקחה בכח, שהרי אסור מה"ת למכור לגוי בא"י קרקע או בית ולא שום דבר המחובר לקרקע כמו אילן ואפי' בזה"ז ויש ב' לאוין בתורה בנתינת מקום לגוי בא"י, א' לא ישבו בארצך והוא חיוב על כל א' מישראל לגרשם מארצינו וכ"ש המוכר לו בית או משכירו שעובר בל"ת זו ודעת הראב"ד שאין אזהרה זו אלא על ז' אומות אבל דעת הרמב"ם דבכל גוי עובר ע"ז נוהג זה, מיהו דוקא כשידינו תקיפה אבל אם אין ידינו תקיפה לגרש עובר ע"ז מארצינו כיון שבלא"ה יושב בארצינו אין בזה לאו זה ומותר מה"ת להשכיר לו בית ושדה, ולא ב' לא תחנם ודרשו חכמים לא תתן להם חניה בקרקע ובזה אין אסור מה"ת אלא מכירה ומדרבנן אסרו גם שכירות שדה אבל לא שכירות בתים [אם אין בו הלאו הראשון] ולא זה נוהג גם בזה"ז מה"ת ואפי' אם כבר יש להגוי קרקע בא"י דבכל בית ושדה שמוכר לו הרי הוא נתן לו חניה בקרקע . דרך אמונה שם קמו.

²⁹ שהרי הגוי אין מצווה להחזיר הקרקע ביוכל. חזו"א שביעית סי' א' סק"א וסי' כ"א סק"א.

³⁰ לרבה דקי"ל כוותי' ועי' בחזו"א שם סי' א', כתב דאפשר דקי"ל דאין לגוי קנין בא"י לחפור בה בורות וכן אין קונה אילנות לתלשן ולהסירן ולא חל קנין ע"ז וצ"ע

³¹ יש ראשונים שנסתפקו אם קי"ל יש קנין או אין קנין, ויש שפסקו יש קנין ויש מכריעין שאם קנה מהגוי הקרקע במחורב אין קנין אבל אם קנה פירות תלושין אף על פי שמירחו ישראל יש קנין אבל דעת רוב הראשונים כדעת רבנו דלעולם אין קנין וכן פסק בשו"ע יו"ד סי' של"א, ועי' בחזו"א מעשרות סי' כ' סק"ב שכ' שאפשר שלענין ברכה יש לחוש להפוסקים יש קנין אבל שמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה. דרך אמונה שם קו וציון ההלכה רא

³² היינו בבית ראשון שהי' מה"ת דבבית שני הרי דעת רבנו בהכ"ו דבלא"ה הוא מדרבנן אפי' של ישראל וכ"ש בזה"ז. תשו' ר' בצלאל סי' א' ומעשה רוקח ופשוט

³³ בספר התרומה ה' א"י נסתפק בזה וכתב שראוי להחמיר וכן במרדכי ה' א"י והגר"א ביו"ד סי' של"א סק"ו וסקב"ח פי' בדעת הרמ"א דבזה"ז יש קנין גם בא"י ופסק כן הפה"ש אבל בחזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וסי' ו' סק"ב וסי' כ' סק"ז האריך להוכיח שכל הראשונים והאחרונים חולקים ע"ז וגם הגר"א עצמו לא ס"ל כן ומדברי הרמ"א אין שום רא' וכתב בסי' כ' סק"ז שאפשר לעשר בברכה אבל במעשרות סי' ה' סק"ב כתב דאפשר דלענין ברכה יש לחוש לשיטה זו ולעשר בלי ברכה [וכ"כ בארץ חפץ נתיב ד' אות כ"ו אף שתמה ע"ז הרבה] ושמענו שלמעשה הורה להפריש בברכה ועי' בארץ חיים יו"ד סי' של"א סע"ה שהביא שדעת הב"י והרדב"ן והלק"ט לעשר בברכה והמבי"ט וברכ"י ושדה הארץ כתבו שנהגו לעשר בלי ברכה. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק קפו

³⁴ חזו"א שביעית סי' א' סקב"ה וכ"כ בברכ"י יו"ד סי' של"א אות ד

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ואם עודה ביד גוי חייבת בתרומות ומעשרות³⁵, איך אינו חייב ליתן לכהן אלא תרומה גדולה, אך לא תקומת מעשר ולא מעשר ללווי³⁶.

ואסור בשביעית³⁷ לחרוש ולזרוע אפי' בקרקע הגוי, כיון שאין לו קנין, וכן פירותיו קדושין בקדושת שביעית, ורק על הספיחין הגדלין בשדהו לא גזרו איסור אכילה, כיון שאיסורו אינו אלא משום קנס.

ד. הלקט והשכחה והפאה של עובד כוכבים חייבין במעשר אלא א"כ הפקיר

גוי שהניח בשדהו לקט שכחה ופאה כדרך שישראל מניחין, הלקט³⁸ והשכחה והפאה³⁹ שלו חייבין בתרומה ומעשרות, אם נתמרח ע"י העניים⁴⁰, אלא אם כן⁴¹ הפקיר.

אבל⁴² ישראל שהניח לקט שכחה ופאה משדהו, ובא גוי ונטלה וחזר ומכרה לישראל פטורה מתרו"מ, שכבר נפטרה, אא"כ נתברר לנו שלא היו כלל עניי ישראל באותו

³⁵ תוס' כתבו בבכורות י"א ב' דלמ"ד אין קנין ומירוה הגוי פוטר איצטריך קרא לגוי המעשר פירותיו ונותן ללווי דאין הלוי חייב ליתן תרומת מעשר לכהן אלמא דמה"ת יכול להפריש הגוי וכ"כ הר"ש בפ"ק דפאה מ"ו וכ"כ רש"י בגיטין כ"ג ב' ובקדושין מ"א ב' דגוי תורם מדאורייתא פירותיו למ"ד אין קנין וכן מבואר ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ותוס' הרא"ש ושיטה לא נודע למי בקדושין מ"א ב' ע"ש וכן מבואר בהדיא בתוס' ע"ז כ"א א' ד"ה דהא דגם בעודה ביד גוי חייבת. וכן דעת המהרי"ט בתשו' סי' מ"ג וכדעת אביו הרב המבי"ט ח"א סי' כ"א ע"ש וכ"ד הגר"א יו"ד סי' של"א סק"ח וכ"ג דעת הפר"ח כאן וכן הסכים בפ"ה סי' ט"ז סק"מ וסי' כ"ג סק"ט וכ"ד הרבה אחרונים כמו שהביא בס' המעשר והתרומה פ"ג ס"ד ע"ש וכן דעת החזו"א שביעית סי' ג' סקב"ה וע"ש סי' א' סק"ג.

³⁶ כמבואר ברמב"ם שם הלכה יא

³⁷ חזו"א שביעית סי' כ' סק"ז

³⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק ב הלכה י

³⁹ וה"ה פרט ועוללות

⁴⁰ דק"ל לעיל שאין קנין לגוי להפקיע מתרו"מ וכיון דהגוי לא הפקירה אלא לעניים וק"ל הפקר לעניים אינו הפקר ואף שהגוי נותן רשות לעניים לקחתם כיון שאין מצווה בלקט שכחה ופאה הוי כנותן לעניים מתנה וחייב בתרו"מ ומ"מ א"צ אלא להפריש ולא לתת המעשר ללווי' כדן ישראל שלקח מגוי כמבואר ברמב"ם שם פ"א ה"א י"ב

⁴¹ דאע"ג דאין לגוי קנין בא"י להפקיע מתרו"מ מ"מ יש לו קנין נכסים בהפירות ויכול להפקירן והפקירו פוטר מתרו"מ ובלבד שיפקירם לכו"ע גם לעשירים כמבואר בירו' פאה פ"ד ה"ו ע"ש ועי' בשנו"א הארוך שם

⁴² והא דמוקמינן כאן בגמ' אדעתא דגוי מי מפטרא היינו כמש"כ הריטב"א שם שנתברר שלא היו עניי ישראל שם וכ"כ המאירי שם לשו"פ סתמן הפקר ופטורין מן המעשרות בין שלקטום ישראל בין שלקטום גוים וחזר ומכרן לישראל ואין אומרים אדעתא דגוי לא אפקרינהו אלא סתמא הפקר הם עכ"ל וקצת נראה מלשונו דס"ל דת"י הגמ' הוא רק למ"ד יש קנין אבל למאי דק"ל אין קנין לית לן סברא זו וא"צ לתי' הריטב"א אלא דלמ"ד יש קנין ס"ל באמת דנתברר שהי' טעות וכ"נ בחי' הריטב"א החדשות וקשה הרי לקט ושכחה אין תלוי ברצונו כלל וצ"ע. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק רלב

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

מקום, רק גוים שאז הי' פטור מלקט שכחה ופאה ואינה לקט שכחה ופאה וחייבת בתרו"מ.

ה. ישראל שלקח שדה מעובד כוננים עד שלא הביאה שלישי וחזר ומכרה לו משהביאה שלישי חייבת במעשר שכבר נתחייבה ... לא נתחייבה לא .. בסוריא וקסבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש

כבר התבאר לעיל דף ח. שסוריא יש⁴³ דברים שהיא בהן מדרבנן כארץ ישראל ויש דברים שהיא בהן כח"ל, וישראל⁴⁴ הקונה בה קרקע כקונה בא"י לענין תרומות ומעשרות ושביעית⁴⁵, והכל בסוריא מדברי סופרים. שכיבוש יחיד אינו כיבוש.

⁴³ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה ד

⁴⁴ אבל בקרקע של גוי אין קדושה בסוריא

⁴⁵ וכן לענין שאר מצות התלויות בארץ כמו לענין ביכורים כמבואר ברמב"ם פ"ב מביכורים ה"א וכן לענין כלאים כמ"ש פ"ה מכלאים ה"ג, וכן בכלאי זרעים כמבואר בחזו"א כלאים סי' ד' סקכ"ג ולענין לקט שכחה ופאה וכונת רבנו רק לאפוקי שאר דברים שאינן ממצות התלויות בארץ שבהם בהרבה דברים אינן כא"י כנ"ל ואפשר דבא למעט ג"כ נטע רבעי כמ"ש"כ בפ"ט ממע"ש ה"א וכן ספק ערלה וכלאי הכרם כמ"ש"כ בפ"י ממאכ"א ה"א:

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ו. ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות טבל וחולין

מעורבין זה בזה

שותפות⁵² העכו"ם חייבת בתרומות ומעשרות⁵³, כיצד ישראל ועכו"ם שקנו שדה בשותפות לפני הזריעה, אפילו חלקו שדה בקמתה בעודה מחוברת עם התבואה⁵⁴, ואין צריך לומר אם חלקו גדיש אחר שכבר קצרו בשותפות, הרי טבל וחולין מעורבין בכל קלח וקלח מחלקו של עכו"ם, אף על פי שמרחן העכו"ם, וחיובם מדבריהם⁵⁵.

ואין לו תקנה עד שיעשר ממקום אחר על חצי חלקו של הגוי, וי"א⁵⁶ שיכול לעשר מתוך פירות אלו על כל חלקו וכן אם הי' שותף רק בשלישו או ברביעו הכל לפי החשבון. וי"א⁵⁷ שא"א לעשר מתוך חלקו שמא אלו שלוקח להפריש הם הפטורים ומוכרח לעשר ממקום אחר על הכל דמספקא לן אולי הכל חלקו או חציו או שלישו ולא ידעי' כמה. והמעשרות שלוקח ממקום אחר צריך להפריש גם עליהם ממקום אחר וכן המעשרות השניים עד שלא יסא אלא דבר מועט ויתן כל התרו"מ לכהנים וללוים

אולם אם רוצה יכול להתנות שיהא תרומה בכל קלח וקלח בצד צפון או דרומו לפי חשבון החייב, וכן מעש"ר, ויכול אח"כ להפריש משם התרומ"ע.

⁵² רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה ב

⁵³ בחלקו של הישראל, ויכול לברך ע"ז ולכן אם מירח ישראל הכל חייב חלקו של ישראל מה"ת ואבל חלק הגוי פטור לפי"ד רבנו לעיל ס"ק קכ"ב דמירוח ישראל בשל גוי לא מחייב ואם מירח הגוי הכל, חייב חלקו של ישראל לדעת רבנו מדרבנן, משום בעלי כיסין כנ"ל הי"ג, ולהפוסקים שם דמירוח גוי בשל ישראל חייב מה"ת גם כאן חייב מה"ת, וכיון דאין ברירה בשל תורה ולא ידעי' איזה חלק של הישראל שניהן חייבין, והוי תערובות כדמפרש ואזיל.

⁵⁴ ולא אמרי' יש ברירה דזה חלקו של ישראל וזה חלקו של גוי דקי"ל בדאורייתא אין ברירה

⁵⁵ ובדרבנן קי"ל יש ברירה כיון דעיקרן מה"ת ודבר שעיקרו מה"ת קי"ל אין ברירה.

⁵⁶ רש"י שם ומאירי בגיטין ובהולין (ושם הביא ג"כ שיש חולקין) וכן הסכים מהרש"ל ביש"ש שם לשיטה זו וכ"נ שהסכים הגר"א ביו"ד סי' ש"ל סק"ה שאם היו שותפין מתחלה יכול להפריש מיני' ובי'

⁵⁷ תוס' בגיטין מ"ז ב' והרשב"א והריטב"א החדשות שם וכן בריטב"א חולין ובתוס' הרא"ש שם וכן הסכים בשאנ"א סי' צ' ויל"ע לשיטה זו בשותפין ישראל שחלקו איך יעשרו כיון דקי"ל אין ברירה והאחין ושותפין שחלקו לקוחות הן כמ"ש רבנו בפ"ו ממעשר הי"ד ע"ש בד"א ס"ק ק"מ, א"כ חלק חלקוהו אין חייב אלא מדרבנן וכן מבואר בחזו"א שביעית סי' ד' סק"ה וחלקו חייב מה"ת וכל פרי שלוקח שמא הוא מהלקוח וא"א לעשר מחיוב דרבנן על חיוב מה"ת וגם בזה"ז הוא אחד דרבנן על תרי דרבנן ואולי כיון דבזה"ז הוא מדרבנן יש לסמוך על דעה ראשונה דאפשר לעשר מיני' ובי' ויותר טוב שיעשר קודם שחלקו ואם לא עישר קודם יעשר ממקום אחר עליהן מחיוב דאורייתא ואף על גב דמעשר מחיוב דאורייתא על חיוב דרבנן כבר הקיל בזה מרן בזמנינו שאין אוכלין את התרומה כדלקמן פ"ה הי"ד ס"ק קמ"ד ואת המעשרות הנאכלין יחזור ויעשר מיני' ובי' שו"ר בס' זכר טוב סי' ט' סק"ט שמצדד דשותפין לא מקרי לקוח ע"ש אך ראייתו מהר"ש פאה פ"ק מ"ו גבי פאה יש לדחות דנהי שיש לו זכות בהשדה ליטול חלקו אבל לא חלק חברו. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק שנא

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אבל חלקו של ישראל⁵⁸ מסתמא מרחינהו ישראל וא"כ חייב הכל מה"ת דלא גרע מלקח מגוי פירות ומירחן דחייב מה"ת כיון דאין קנין

ז. המוכר שדהו לפירות ... מביא ואינו קורא

המוכר⁵⁹ שדהו לפירות, כלומר שיש לו זכות בקרקע לאכול פירותיה אבל אינו יכול לשנות צורת הקרקע ולא לבנות ולהרוס אבל בעל השדה אין יכול להכנס בה אלא מדעת הלוקח והלוקח יכול להשתמש בה כחפצו הלוקח מביא⁶⁰ ואינו קורא, שקנין פירות אינו בקנין הגוף⁶¹, ואינו יכול לומר האדמה אשר נתת לי.

אבל המוכר שדהו לזמן קצוב, כיון שבונה והורס ועושה בכל זמנו הקצוב, כמו שעושה הקונה קנין עולם לעולם, י"א⁶² שמביא וקורא.

ח. שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא ... דנתיב ולביתך ...

היה בא בדרך וביכורי אשתו בידו ושמע שמתה אשתו

מביא וקורא

מביא אדם מנכסי אשתו בכורים וקורא, אף על פי שאין לו גוף הקרקע⁶³, שנאמר (דברים כו פסוק יא) **אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, אֵף עַל פִּי**

⁵⁸ מרכה"מ שם

⁵⁹ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ד הלכה ו

⁶⁰ דקנינן ב"י אשר תביא מארצך כיון ששעבד לו הקרקע לפירותיו כמש"כ רשב"ם ב"ב קל"ו ב'. וכ"נ דעת רבנו ודעת הרמב"ן וחי' הר"ן ב"ב שם. דהוא משום דמספקא ל"י אי נחשב ארצך אף על גב דלאו בקנין הגוף דמי לשאר מילי ודעת תוס' ורמ"ה שם ורשב"א כאן בסוגיא דאינו מביא אלא מדרבנן.

⁶¹ ולענ"ד נראה דאע"ג דק"ל כריש לקיש דקנין פירות לאו בקנין הגוף היינו דוקא היכא שאין לו אלא פירות ולית ליה בגוף כלום כמו האי דמכר הבן, אבל קנין פירות דיוכל הוי בקנין הגוף טפי ומשום דבשדה יוכל רשאי לחפור בו בורות שיחין. אלא הא דקרי ליה בש"ס קנין פירות היינו משום דכל שאינו קנוי קנין עולם הו"ל קנין וזה הטעם נראה מפורש בגמרא סוף פרק השולח (שם) שם בהאי קאמר ריש לקיש דכי קא נחית אדעתא דפירי נחית אבל בהך אדעתא דגוף נחית, והיינו כמ"ש דביוכל הגוף שלו עד היובל להרוס ולחפור בגוף השדה כאדם העושה בשלו פירות. קצוה"ח רנז ג

⁶² מנ"ח מצוה צ"א ול"ד למוכר בשעת היובל שאסור לו לחפור בורות שיחין ומערות כדאי' בירו' סוף השולח ועי' מל"מ פ"א משמיטה ה"א ועי' בס' אבי עזרי שחולק על המנ"ח

⁶³ א"נ דאין לבעל פירות בנכסי אשתו מדאורייתא מ"מ אשתו נחשבת כגופו ויכול להביא ולקרות ולומר האדמה אשר נתת לי אף על גב דאשתו עצמה אין קוראה. ובתוס' ובראשונים כאן כתבו דכיון דרגילות הנשים ליתן הפירות לבעל הוי כהקנתה לו ועדיף משאר לוקח לפירות דילפי' לה מדכתיב ולביתך דאשתו כגופו, וברמב"ן ורשב"א וריטב"א חדשות וחי' הר"ן שם בחד תירוץ כתבו דמיירי שהקנתה לו פירות נכסיה ובמאירי

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שמתה אשתו אחר שהפריש והוא בדרך, מביא וקורא, ואין זה נקרא לקיחה והבאה בשתיים שאין קורא שמכיון שאשתו כגופו הרי זה כמו לקיחה והבאה באחד.

ט. בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר ולקחת והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד

הפריש⁶⁴ בכוריו ושלחן⁶⁵ ביד אחר⁶⁶, ומת השליח בדרך, או שהתחרט ורוצה לבטל השליחות⁶⁷, אף על פי שחזר בעל הבית והביאן אינו קורא, שנאמר (שם פסוק ב – ג) וְלָקַחְתָּ וּגְו' וּבָאתָ אֶל הַפֶּה וּגְו' עד שתהיה לקיחה והבאה כאחת⁶⁸. ואין מועיל להחזירו לבית ולעשות לקיחה חדשה⁶⁹.

ודוקא שהתחיל⁷⁰ לשלחן ביד אחר כלומר שהשליח הוציאן מביתו, או שבעה"ב מסרו ליד השליח, אבל הבצירה בעצמה אין נקרא התחלה ע"י עצמו, ונחשב כלקיחה והבאה כאחת ומביא וקורא.

אם אדם אחר לקחה שלא מדעתו, בזה מהני שיעשה עתה לקיחה חדשה, אבל בלא לקיחה חדשה אין קורא⁷¹.

כתב בשם י"א דמיירי בנכסי צאן ברזל ועיין מנ"ח מצוה תר"ו שכ"ז באשתו ממש אבל אשתו ארוסה ושומרת יבם אף אם זיכתה לו פירות נכסיה אין קורא.

⁶⁴ רמב"ם שם הלכה ח

⁶⁵ וכגון שהפרישן לכתחלה לשלחן ביד אחר דאל"כ א"א לשלחן ביד אחר כנוכח שם ספ"ב

⁶⁶ ואפי' הוא עבדו. מנ"ח מצוה תר"ו סק"ד

⁶⁷ ואע"ג שתוס' כאן וכ"נ מרשב"ם ב"ב פ"א ב' כמש"כ ריטב"א שם ס"ל שגם אם בתחלה הוציאן הוא מהבית וגם בסוף הביאן הוא רק באמצע נשאו שליח אין קורא אבל רוב הראשונים הרמב"ן ורשב"א וריטב"א וחי' הר"ן ותוס' הרא"ש שם ובב"ב פ"א ב' הסכימו דבאמצע הדרך יכול ליתנו לאחר ורק שהתחלה והסוף יהא על ידו דהיינו הלקיחה מהבית וההבאה לעזרה. ועיין מנ"ח מצוה תר"ו סק"ד ועי' בר"י קורקוס שרוצה לחלק שאם מסרו לשליח באמצע הדרך והולך עמו ג"כ הוי כנותנו ע"ג החמור ואין זה שליח אבל אם אין הולך עמו הוי כשליח ואין קורא אבל מסקנתו דרבנו אין מחלק בזה.

⁶⁸ דרך אמונה הלכות ביכורים פרק ד הלכה ח

דהיינו באדם א' ומ"מ מביא שכבר חל ע"ז שם בכורים תחלה

⁶⁹ מנ"ח שם

⁷⁰ כן הסכימו רוב הראשונים בב"ב פ"א ב' ובגיטין מ"ז ב' [וכ"ד רבנו כמש"כ הר"י קורקוס והמנ"ח מצוה תר"ו דלא כק"ס] ודלא כרשב"ם ור"א אב"ד בב"ב וריטב"א בגיטין מ"ז ב' דס"ל דהבצירה הוי התחלה ובאמת כאן אין נ"מ בזה דבלא"ה שליח אין קורא אך נ"מ אם נימא דבצירה הוי התחלה א"כ אם גם יגמור הבעלים יכול לקרות להפוסקים דבאמצע הדרך יכול ליתן לאחר אבל רשב"ם עצמו לא ס"ל כן ועי' ריטב"א ב"ב שם.

⁷¹ מנ"ח שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

י"א⁷² שב' שותפין שא' לקחן והוליק מקצת דרך, והשני הביאן לירושלים, אינו קורא ששותפין הם בשלוחין זה לזה, ואינה לקיחה והבאה באחת.

⁷² עה"ש ולפמ"ש"כ בשם המאירי גיטין מ"ז ב' דהיבא דשניהן בעלים קורא אפשר דה"ה כאן. דרך אמונה – ציון
ההלכה שם קיא